

A ház délkeleti helyiségének déli faláról a csempék és a vakolat leverése után kiderült, hogy részben középkori eredetű.

A feltárt objektumok bemutatását nem tartjuk szükségesnek, viszont a déli épületszárny további falkutatása indokolt.

SIKLÓSI GYULA

343. Székesfehérvár, Várkapu utca 1.

(Fejér megye) Kö

A ház pincéjében összesen négy árkot húztunk. Ezekben a Budai kapu nyolcpilléres hídjának két fapillérjét és két kőpillérjének alapozását tártuk fel a rekonstruálható kb. 23 méteres hídrészlet alatt.

A facölöpök átmérője kb. 20 cm volt, a kőalapozás méreteit nem állapíthattuk meg. A feltárást 0,45–0,75 cm mélységben (a pince járósíntje alatt) a feltörő talajvíz miatt abba kellett hagynunk. Az előkerült részletek in situ bemutatását nem tartjuk szükségesnek.

SIKLÓSI GYULA

344. Szigliget, Vár

(Veszprém megye) Kö

A részletes jelentést lásd a 67–74. oldalon!

GERE LÁSZLÓ

345. Szilvászvárad, Istállóskői barlang

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Pa

A magyarországi bükki Szeleta- és Aurignaci-kultúra revíziója keretében végzett ásatást a Miskolci Egyetem Ős- és Ókortörténeti Tanszéke és a Magyar Nemzeti Múzeum 2000. július 31-től augusztus 10-ig.

A feltárást célja a Vértes László által 1947-től 1952-ig folytatott feltárássorozat rétegtani és kronológiai revíziója volt. A szelvényben sikerült azonosítani Vértes C14 mintavételezési helyeit, és új mintákat begyűjteni radiometrikus korhatározáshoz. A munka során 2,6 m vastagságú barlangi kitöltésben hat szintből kerültek elő őskőkori települési nyomok, az Aurignaci I–II. emlékei.

RINGER ÁRPÁD – T. DOBOSI VIOLA

346. Szombathely, Bogácai-ér

(Vas megye) R, B, LT, Ró, Ú

A Szombathely–Zanat elkerülő út folytatása, II. üteme a múlt évben kutatott és megépített Szombathelyt elkerülő új útnak. A februári terepbejárást követően a megelőző ásatást március 13. és június 2. között végeztük el a Bogácai-ér keleti (Zanat) és nyugati (Szombathely) oldalán. A finanszírozást a Vas Megyei Közútkezelő Kht-val kötött szerződés alapján a Kincstári Vagyoni Igazgatóság folyósította, mindösszesen 37,6 M Ft-ot. A kutatás során összesen 12 110 m²-t tártuk fel.

A Bogácai-ér Ny-i oldalán az alábbi korszakok értelmezhető emlékeit (5000 m²) tártuk fel: késő bronzkori(?) telep facölöp-szerkezetes házainak maradványait, és hulladékgödreit; késői kelta telep melléképületét és hulladékgödreit; római kori hamvasztásos temető egészét (összesen 9 sír). Talán ennek települését sikerült megfigyelnünk a nyomvonalától kb. 200 m-re északra; római kori utat (vízelvezető árkaikat és helyenként kavics-alapozását) kb. 200 m hosszúságban; újkori (19. század?) vízelvezető rendszer árkaikat; közel száz, pillanatnyilag ismeretlen korú cölöplyukat és gödröt.

A Bogácai-értől K-re a következő korszakok értelmezhető emlékeit tártuk fel: rézkori (Lengyel III.) település nagyméretű hulladékgödrét; bronzkori telep facölöp-szerkezetes házát, hulladékgödreit (ezek egy része Harangedényes) és kútját (utóbbi az első őskori ilyen objektum Vas megyében!); római kori utat (Ny-K irányú az ér túloldalán feltárt folytatását kb. 200 m) a Bogácai-érnél keréknyomokkal, útkereszteződéssel, a betorkolló É-D-i úttal (hossza kb. 150 m); római kori gödröket; újkori (19. és 20. századi) vízelvezető rendszer árkaikat, illetve kerámia alagcsöveit; ismeretlen korú kemence maradványait; valamint jégkori (?) állatcsontokat.

A feltárást előtt geofizikai kutatást végzett Pusztai Sándor. A teljes feltárt területről készültek légi felvételek (három alkalommal volt repülés: május 12, 14, június 2.) Az MTA ATOMKI-be (Debrecen) több mintát küldtünk kormeghatározásra. A sírok anyagát iszapoltuk. Az embercsontanyagot Tóth Gábor antropológus dolgozta fel. Az iszapolásban lelt archaeobotanikai anyag Torma Andreához került. A palinológiai vizsgálatokra Sümegi Pált, a xylotomiai vizsgálatokra Rudner Edinát kértük fel.

A kutatás legszenzációsabb eredménye a Pannóniában egyedülálló nagyságrendben feltárt utak, útkereszteződés és keréknyomok. Az út felületén és árkaiban 3 érmet találtunk. Sajnos a Bogácai-éren feltételezhető korabeli híd pilléreit nem sikerült megtalálnunk.

ILON GÁBOR

347. Szombathely, Ferences kolostor

(Vas megye) Ró, Kö

Az épület felújítása során csatornázás, esővíz-elvezetés megoldatlansága miatt a korábbi, sokféle irányba vezető eldugult csövek helyett újakat kellett lerakni.

A földmunkák során kiderült, hogy a kolostor quadrumában, mely a 17. században alakult ki, a konyha alatt is nyomon követhetően széles római csatorna fut.

A régészeti leletek: római párkánykő, üvegmozaikszemcse, borostyán, stylus, rombusz padlóteglák, stb. – rendkívül jelentős épületre utalnak. Az egész quadrumban a néhány sakktábla tematikát követő szelvényben 60 cm mélységben melléklet nélküli csontvázak és középkori falak is mutatkoztak, melyeknek semmi kapcsolata nincs a 17. században kialakult quadrummal.

A középkori ispita azonos a mai déli kolostorszárny középső szakaszával. Osztás nélküli nagy teremből állhatott. 1360-ban ide települtek a ferences szerzetesek. A középkori kolostor fokozatosan alakult ki a meglévő ispitát, azaz a déli szárnyat használva. A nyugati szárny teljes mértékig 17. századi, a 14. századtól nyugatra, a város felé építették meg. A 17. századra romossá váló nyugati szárnyat lebontották az alapon lévő töredék építőanyagot is kiszedve, melynek nyomait a mai quadrumban sikerült feltárni. A római útfelszín már 90 cm mélységben mutatkozott. Alatta széles csatorna volt.

Munkatárs: Medgyes Magdolna.

HAJMÁSI ERIKA

348. Szombathely, Kámon, Kertész MTSZ, Muskátli út (Vas megye) B

A leletmentés a 8721. számú Szombathely–Lukácsháza összekötő út nyomvonalán történt. A 8721/1. számmal regisztrált lelőhely az út K-i vége, amely a Kertész MTSZ egykori területén halad keresztül, az üvegházak és a hőközpont között, a Muskátli utca folytatásában, a Perint patak bal partjáig. A terület kb. 200 m hosszú, nagyrészt feltöltött, bolygatott és fedett terület. A hely szondázását az indokolta, hogy a szomszédos területeken Fekete Mária és Bándi Gábor a TÁVHŐ Központ területén 1981-ben, garázsépítés alkalmával leletmentést végzett, ahol késő bronzkori telep nyomait találták meg.²⁵

2000. március 20–31. között folyt a szondázó ásatás. A területen kb. 200 m hosszan végeztünk kutatást, egy kutatóárkot és kilenc szelvényt nyitottunk. A terület csaknem kétharmada volt fedett, vagy bolygatott, a megnyitott területek nagysága 300 m².

A kutatóárkot nagyjából a nyomvonal közepén jeleltük ki, de végig bolygatott területen halad. A szelvényekben jól látszik, hogy a területen átlag csaknem 40 cm vastagon újkori feltöltés van, alatta a kb. 35 cm vastag humusz erősen bolygatott. A legtöbb leletanyag a III. szelvényből került elő, amely a legközelebb esett a korábbi leletmentések színhelyéhez. A feltöltés és a bolygatott humuszréteg alatt elkülönítettünk 50–75 cm mélyen egy világosbarna humuszos réteget. Ebből a rétegből több szép bronzkori, halomsíros kultúra edénytöredéke is előkerült, de egyéb régészeti jelenséget nem tudunk elkülöníteni. A leletanyag a szombathelyi Savaria Múzeumba került.

Az újkori feltöltés egy mély fekvésű részre utal, talán egy egykori folyómederre. Feltehetőleg az egykori Perint-patak medrének bal partján található késő bronz-

kori telep szélét figyeltük meg a kutatott terület DK-i végénél.

A tengerszint feletti magasságokat a kámoni kápolna K-i oldalán lévő falicsap magassága határozta meg (17003) Btszf. 216,468 m. Költségek kb. 1 millió forint.

FARKAS CSILLA

349. Szombathely, Metro Áruház a Kőszegi (87. számú) út és a városi körgyűrű találkozásánál (Vas megye) R, B, Kk

Augusztus 11. és december 21. között folytattunk leletmentést a 41 000 m²-nyi területen, amit ideiglenes védelem alá kellett helyezni a METRO Holding Hungary Kft. nem megfelelő viszonyulása miatt. A feltárás elégtelen anyagi finanszírozása csak lassú munkatempót tett lehetővé. Az ásatást a Kulturális Örökség Igazgatósága illetve a METRO Kft. támogatásával végezte el a Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága. A feltárást megtekintette az Ásatási Bizottság és a Kulturális Örökség Igazgatósága területi vezetője Figler András.

A lelőhelyen Vas megye rézkori településeit tekintve ezidáig a legnagyobb kiterjedésben megkutatott faluról beszélhetünk. A település a lengyeli kultúra későbbi fázisára, a kora rézkorra keltezhető. Két nagyméretű (kb. 20 m hosszú), alapárkos, cölöpszerkezetes és agyagfalú házat tártunk fel. A 2. számú úgynevezett megaronos típusú. Az 1. ház padlóját – ha volt – a gépi humuszolás megsemmisítette. A 2. háznak nem lehetett padlója. Néhány kemence, munkagödrök, agyagkitermelő- és szemétgödrök, valamint egy körárok részlete került még megkutatásra. Az objektumok egy részét csak részben tártuk fel, vagy metszettük át, szondáztuk meg. Leletanyagukat tekintve kiemelkedő jelentőségűek: a 19. gödör, 32. objektum e háztól K-re kemencével, sok agyagkanál- és edénytöredékekkel, kovaeszközökkel; a 28. objektum kerámiával; a 122. objektum szintén rengeteg kerámiával, agyagkanállal, őrlőkővel és kovákkal. A körárookban is nagy mennyiségű edénytöredék volt. A településen meglepően kevés és rossz megtartású állatcsont került elő.

A kora bronzkorból egy, a késő középkor–újkorból három objektum került elő. A települési jelenségek főként K és É felé várhatók, ahol építkezések is lesznek a jövőben.

Az objektumokból radiocarbon és környezet rekonstrukciós vizsgálatokra mintákat gyűjtöttünk. A kőanyag feldolgozását Marton Tibor (Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézet) megkezdte.

FARKAS CSILLA – ILON GÁBOR

350. Szombathely, Olad (Vas megye) R, B, LT, Ró, Kk

Feltárásra került sor a 8721. számú Szombathely–Lukácsháza összekötő út nyomvonalán, 2000. április és május között a 8721/2. számmal regisztrált lelőhelyen.

25 VÖRÖS I.: Szombathely–Kámon késő bronzkori település állatcsont leletei – Die Tierknochenfunde der spätbronzezeitlichen Siedlung Szombathely–Kámon. Savaria Pars Archeologica 24/3 (1999) 291–295.